

22130187

SLOVAK A: LITERATURE – STANDARD LEVEL – PAPER 1
SLOVAQUE A : LITTÉRATURE – NIVEAU MOYEN – ÉPREUVE 1
ESLOVACO A: LITERATURA – NIVEL MEDIO – PRUEBA 1

Wednesday 8 May 2013 (morning)
Mercredi 8 mai 2013 (matin)
Miércoles 8 de mayo de 2013 (mañana)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a guided literary analysis on one passage only. In your answer you must address both of the guiding questions provided.
- The maximum mark for this examination paper is *[20 marks]*.

INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez une analyse littéraire dirigée d'un seul des passages. Les deux questions d'orientation fournies doivent être traitées dans votre réponse.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est *[20 points]*.

INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un análisis literario guiado sobre un solo pasaje. Debe abordar las dos preguntas de orientación en su respuesta.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es *[20 puntos]*.

Napište komentár o **jednom** z nasledujúcich textov. Vo svojej práci reagujte na obidve otázky za textom.

1.

**Didaktická kronika
rodu Hohenzollerovcov
(Úryvok)**

Fridrich druhý zvaný veľký (1712–1786) nenávidel lož a miloval pravdu, t.j. uvedomoval si: keď je už nepravdy príliš veľa, toľko, že ju každý môže spoznať ako nepravdu, najvýhodnejšie je časť z nej odsúdiť ako nepravdu celú, a naopak, časť pravdy vyhlásiť za celú pravdu.

Už dlho ho znepokojovali legendy, ktoré sa ponalievali na niektorých jeho predchodcov, a preto sa sám rozhodol prehodnotiť dejiny vlastného rodu skôr, než to spraví niekto iný. Odsúdil z dlhej galérie svojich predkov všetkých, čo nezodpovedali jeho predstave vládcu (napr. Nestor, Fridrich I. a i.), a súčasne v nej šikovne našiel osobnosti, ktoré hodno vyzdvihnúť a spraviť z nich tradíciu. Netreba azda zdôrazniť, že mu to vynieslo chýr odvážneho priekopníka pravdy.

Dejiny hohenzollerovského rodu vyšli a podľa očakávania vyvolali rozruch. Ohromený národ videl, že jeho vládca odrazu pozerá na dôležité historické fakty inak, ako sa doposiaľ na ne všeobecne pozeralo. A národ, ktorý sa, samozrejme, vždy a vo všetkom zhodoval so svojim vládcom, musel si pohotovo poopraviť vžitý názor. Kráľ sa však neuspokojil iba s napísaním a vydaním dejín. Rozposlal po krajine preoblečených úradníkov, aby nenápadne zistili, ako národ prijíma nový historický pohľad.

Vedúci úradníkov, ktorý zhromaždil všetky správy svojich podriadených, podal o tom panovníkovi vyčerpávajúcu správu. Fridrich si ju s ľadovým pokojom vypočul. Potom mu pokynul: „Nech pristúpi bližšie, mám ešte nejaké otázky.“

Vedúci úradníkov pristúpil tak blízko, aby ho nemohol počuť nik, i keby tisol uši k dverám. Fridrich:

„Ako prijímajú knihu jednotlivé skupiny obyvateľstva?“

„Pokiaľ ide o úradníkov, dôstojníkov a spisovateľov, výsosť, jedna časť sa nadchýna, a tvrdí, že konečne sa našiel vládca, ktorý odhodil všetky predsudky a nebál sa vysloviť pravdu; druhá časť je zúfalá, hovorí, že už nikomu a ničomu neverí, keď sa ukázalo, že to, čo bolo nedotknuteľnou pravdou dlhé roky, je bohapustá lož; tretia časť odmieta nový pohľad a húževnato sa drží starých a prežitých legiend, jej stúpenci sa oháňajú názorom, že všetci novohodnotení panovníci museli byť práve takí, akí boli, inak že by váš rod bol nevyhnutne zanikol; ďalšia časť zas obraňuje názor, že všetko sa to malo síce prehodnotiť, ale jemnejšie, pomalšie, najprv len pre úzky kruh najspoľahlivejších ľudí; podobné otrasné odhalenia pred najširšou verejnosťou vraj môžu spôsobiť v našej krajine neporiadok a chaos.“

„Dobre, dobre,“ mávol kráľ. „Úradníci, dôstojníci, spisovatelia. Tí ma nezaujímajú. Tí všetci čoskoro zabudnú, že kedysi sa na všetko dívali inak, tí všetci sú závislí odo mňa. Tí vždy budú tancovať ako im budem hrať. Chcem vedieť, čo hovoria remeselníci, sedliaci, vojaci. Tí, čo nie sú odo mňa závislí.“

Úradník je v rozpakoch. Nevie, ako sformulovať svoje poznatky tak, aby nevyzneli urážlivo. Po trápnom a zdĺhavom váhaní sa konečne opatrne osmelí.

„Tých to všetko vôbec nezaujímá, výsosť. Tých zaujíma len to, či budú mať dost' chleba a mäsa.“

- „Pýtam sa, či mojej histórii veria, alebo nie!“
„Ani veria, ani neveria, výsosť. Nestarajú sa o ňu.“
40 Kráľ chvíľu dumá, potom uzavrie rozhovor.
„V poriadku. Je lepšie, že sa o ňu nestarajú, ako keby jej neverili. Takto záleží len na nás, či jej uveria.“
Úradník odišiel. Ďalšou stránkou kráľovho rušného pracovného dňa bol tajomník najvyššieho súdu. Uklonil sa.
45 „Výsosť, je tu nepríjemná záležitosť. O zrušenie rozsudku a úplnú rehabilitáciu žiada muž, ktorého ste pred niekoľkými rokmi uvrhli do žalára pre urážku vášho rodu. Odvoláva sa teraz na to, že vo svojich spisoch, pre ktoré je väznený, vyslovil väčšinu tých súdov, ktoré ste vyslovili v histórii svojho rodu vy sám.“
50 Položil na kráľovský písací stôl odvolanie odsúdeného. Fridrich zlostným pohybom prečiarkol listinu oddola nahor a podal ju späť tajomníkovi so slovami:
„V každom usporiadanom štáte smie aj pravdu povedať najprv iba vládca. Ostatní až po ňom.“

Ján Lenčo, *Didaktická kronika rodu Hohenzollerovcov* (1968)

- (a) Akú funkciu má v texte dialóg?
- (b) Aké umelecké prostriedky používa autor v texte na dosiahnutie zamýšľaného účinku?

2.

PRASKANIE KRVI

(Úryvok)

- Zem leží naznak
a chveje sa na celom tele,
koža je napuchnutá
na prasknutie,
5 ústa máš vrele,
šialené oči,
šialené prsia,
to je šialený plač.
- 10 Toto je možno posledný bozk,
posledný vzduch na okne,
posledný kvetináč,
narodil sa posledný človek,
posledná ryba,
posledný kúsok nevraždiaceho prachu.
- 15 Chcem sa rozbehnúť ako mladý kôň,
(spotený bielym potom strachu)
so zvrátenou hlavou.
Do prs ma šľahá ovos, žlto maľovaný,
spod nôh vyletujú hrudy škriekajúce ako vrany,
- 20 počuješ, miláčik,
zem sa trasie,
posledná krv mi v žilách stuhla,
stroncium v jablku,
zem leží naznak
- 25 ako veľiká čierna truhla.
Prikryjem ťa svojím žeravým telom
ó, láska menom Anna,
koža je napnutá
na prasknutie
- 30 a smrť je stará panna,
krv horí,
láme sa a praská
smrť nevie, čo je mladá láska.
Ó, zem moja hnedá a zelená,
- 35 ó, zem moja teplá ako srst' jeleňa,
ó, zem ležiaca naznak ako veľká truhla,
posledná krv
mi v žilách stuhla.

Jozef Mokoš, *Praskanie krvi* (1962)

- (a) Pomocou akých básnických prostriedkov prezentuje básnik hlavné motívy básne?
 - (b) Akým spôsobom stvárnil básnik tému prírody?
-